

ประสิทธิผลของการพัฒนารายวิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการสำหรับนักศึกษาโดยอิงบริบท
เชิงวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

The Effectiveness of Developing an Integrated Life and Family Course for Students
Based within the Cultural Context of Thailand's three Southern Border Provinces

พิชามณู จันทร์สุ^{1*}
Pichamon Janturos^{1*}

^{1*}กศ.ด., ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์สาขาวิชาพลศึกษาและสุขศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
Ed.D., Assistant Professor, Lecturer of Physical Education and Health Education Program, Faculty of Education, Yala Rajabhat
University

*Corresponding author, e-mail: pichamon.j@yru.ac.th

(Received: November 03, 2025; Revised: February 26, 2026; Accepted: August 13, 2026)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้รายวิชาในมิติของประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการสำหรับนักศึกษาโดยอิงบริบทเชิง วัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษาและสุขศึกษา จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการสอนจำนวน 11 แผน (2) แบบทดสอบด้าน ความรู้ เจตคติ และทักษะ แบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ และ (3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เก็บ รวบรวมข้อมูลโดยการนำแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 11 แผนไปใช้ โดยมีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียน และให้นักศึกษา ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Paired Sample t-test และ One Sample t-test ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพของรายวิชาในมิติของการจัดการเรียนรู้เชิงกระบวนการ/ผลลัพธ์ (E1/E2) โดยภาพรวม ด้านความรู้เท่ากับ 82.60/83.25 ด้านเจตคติเท่ากับ 82.02/83.07 และด้านทักษะเท่ากับ 82.56/83.21 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ไว้ 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกด้านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) กลุ่ม ตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามรายวิชาอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, วิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการ, สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

The objectives of this study were to examine the effectiveness of the integrated Life and Family course in terms of instructional efficiency, learning achievement, and student satisfaction, based on the cultural context of the three southern border provinces of Thailand. The sample consisted of 30 students majoring in Physical Education and Health Education, selected through purposive sampling. The research instruments included: (1) eleven lesson plans; (2) a 30-item multiple-choice test measuring knowledge, attitudes, and skills, administered before and after instruction; and (3) a student satisfaction questionnaire. Data were collected through the implementation of the eleven lesson plans, pre-test and post-test assessments, and student evaluations of the course. Data were analyzed using paired-samples t-test and

one-sample t-test. The findings revealed that: (1) the instructional efficiency of the course, measured in terms of process and product (E1/E2), was 82.60/83.25 for knowledge, 82.02/83.07 for attitudes, and 82.56/83.21 for skills, all exceeding the established criterion of 80/80. Furthermore, students' post-test learning achievement was significantly higher than their pre-test scores at the .05 level; and (2) the students' satisfaction with the integrated Life and Family course was at a high level.

Keywords : Effectiveness, Integrated Life and Family Course, Three Southern Border Provinces

บทนำ

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งองค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล องค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ จุดประสงค์การเรียนรู้เป็นทิศทางที่กำหนดเป้าหมายของผู้เรียน เนื้อหาสาระเป็นสาระสำคัญที่ต้องถ่ายทอด กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ขณะที่สื่อและแหล่งการเรียนรู้ทำหน้าที่สนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ส่วนการวัดและประเมินผลเป็นกลไกสะท้อนคุณภาพของการเรียนรู้และตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องบูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้อย่างสมดุล เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ตอบสนองต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง ผู้สอนควรพิจารณาเลือกใช้เทคนิคกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เลือกใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน และใช้การวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง อีกทั้งการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเพิ่มความสามารถของคนและการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ซึ่งการจัดการศึกษานั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนซึ่งเป็นผู้รับบริการด้านการศึกษาโดยต้องจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตลอดถึงชุมชนที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป (สิทธิชัย ทองมาก และคณะ, 2561)

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ นาหวี สะบ้าย้อย และเทพา) เป็นพื้นที่มีบริบททางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่มีแบบฉบับเป็นของตนเอง มีการอาศัยอยู่ร่วมกันของไทยมุสลิมและไทยพุทธ ส่วนใหญ่ร้อยละ 82.62 นับถือศาสนาอิสลามและใช้วิถีชีวิตแบบมุสลิม (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) มีภาษา ศาสนา เป็นลักษณะเด่นชัดของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งตามหลักศาสนาอิสลามยังจัดให้มีการเรียนศาสนาในโรงเรียน เห็นได้ว่าวิถีการเรียนรู้ของผู้เรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นวิถีชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและหลักศาสนาเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกันสภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ปัจจุบันอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างไปจากภาคอื่น ๆ ของประเทศ การจัดการศึกษาในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทของความเป็นพหุวัฒนธรรมที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและวิถีการดำรงชีวิต โดยจะต้องจัดการศึกษาให้มีความถูกต้องเหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ เพื่อที่จะดำเนินการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ มีความพึงพอใจต่อผู้เรียน เพื่อที่จะพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะ และการอยู่ร่วมกันในสังคมสอดคล้องกับสภาพอนาคตการศึกษาไทย

วิชาชีพและครอบครัวมีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าของชีวิตและครอบครัวที่ควรตระหนักและให้ความสำคัญ เนื่องจากครอบครัวเป็นแหล่งแรกแรกของชีวิตที่บ่มเพาะความรู้ การเรียนรู้ การปฏิบัติให้อยู่ในสังคมได้ดี อีกทั้งครอบครัวยังเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตและส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของทุกคนเพื่ออาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสมบูรณ์ ซึ่งจะต้องสามารถเชื่อมโยงไปใช้จริงในชีวิต เน้นให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ในรายวิชาที่สามารถนำไปปฏิบัติและบูรณาการประยุกต์ปรับใช้ในชีวิตจริงในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม

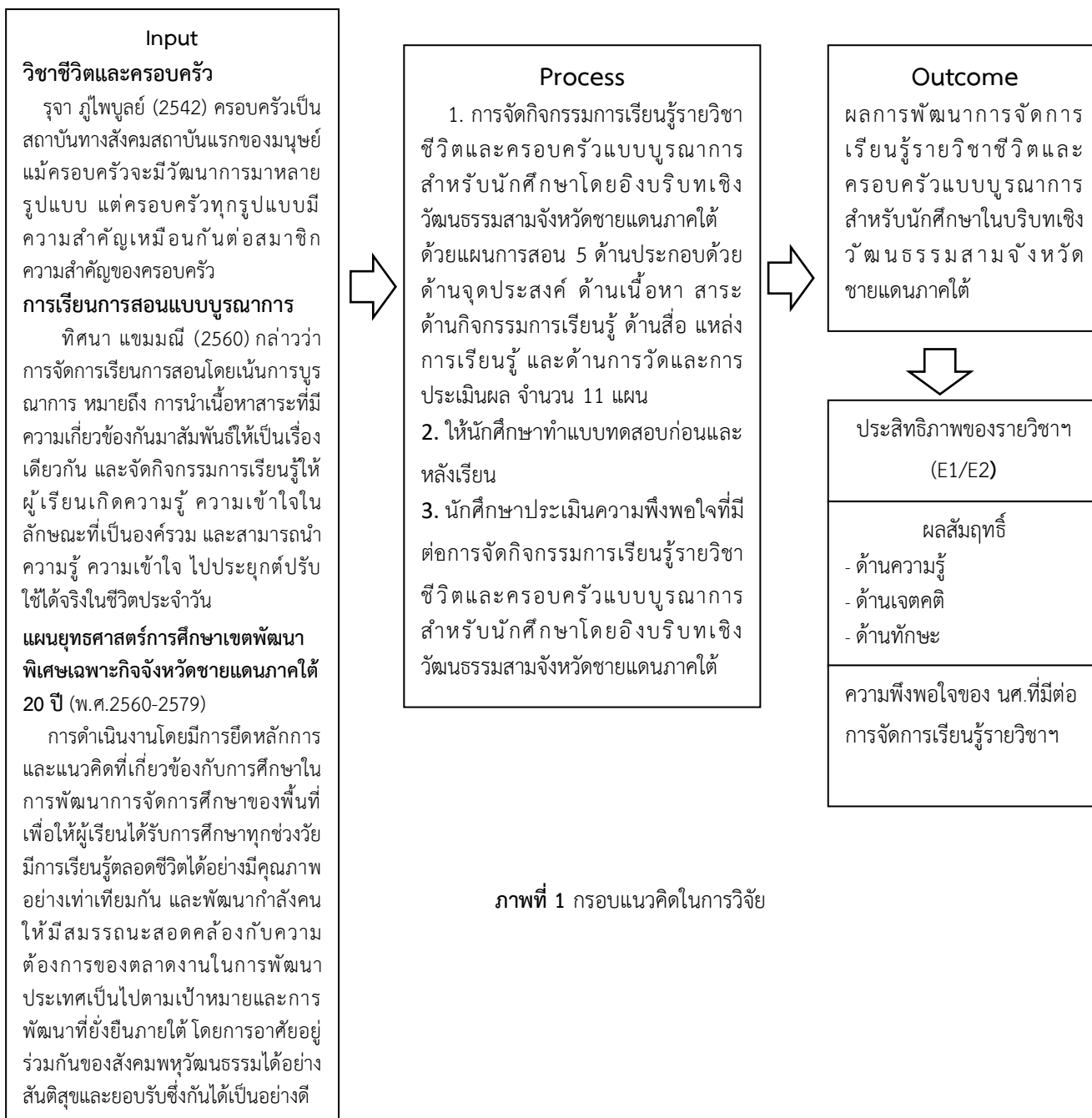
การดำเนินชีวิตและการใช้ชีวิตของเด็กในวัยเรียนในแต่ละครอบครัวยังพบปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อชีวิตและครอบครัว เช่น เรื่องของยาเสพติด การเป็นคุณแม่ไว้อยู่ ทักษะการเอาตัวรอดให้ปลอดภัยจากสถานการณ์ต่าง ๆ และเพศศึกษาสำหรับวัยรุ่น เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิต จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ ตระหนักในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานกับผู้เรียนให้มีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนรายวิชาชีวิตและครอบครัวในระดับอุดมศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่มักเน้นการถ่ายทอดความรู้เชิงทฤษฎีและเนื้อหาทางวิชาการเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้รับข้อมูลมากกว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งยังขาดการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริงของผู้เรียน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีบริบททางสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นอย่างชัดเจน ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนแบบเดิมไม่สามารถส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในด้านทักษะชีวิต เจตคติ และการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างเต็มศักยภาพ ผู้เรียนอาจมีความรู้เชิงทฤษฎี แต่ยังขาดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในครอบครัวและสังคมพหุวัฒนธรรม รวมถึงขาดทักษะในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

จากแนวคิดดังกล่าว นักวิชาการหลายท่านได้เสนอว่าการจัดการเรียนรู้ควรเน้นการบูรณาการองค์ความรู้กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริง (ธีรยุทธ สังจะบุตร, 2568)* การออกแบบรายวิชาที่เชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์จริงและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในรายวิชาชีวิตและครอบครัวให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการของผู้เรียนในปัจจุบัน ผู้วิจัยในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการเป็นผู้สอนรายวิชาชีวิตและครอบครัว ได้เล็งเห็นถึงปัญหาและให้ความสำคัญ จึงมุ่งพัฒนารายวิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการ โดยอิงบริบทเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อแก้ไขข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม และส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์เชื่อมโยงในการปรับใช้ได้จริงที่สอดคล้องกับบริบทที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของครอบครัวให้ดำรงอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้รายวิชาในมิติของประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการสำหรับนักศึกษาโดยอิงบริบทเชิงวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวที่มีการวัดก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) ผู้วิจัยดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนการจัดการเรียนรู้ และวัดซ้ำภายหลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรมตามแผนการสอนที่พัฒนาขึ้น เพื่อเปรียบเทียบความ

แตกต่างของผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาพลศึกษาและสุขศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาชีวิตและครอบครัว ภาคการศึกษาที่ 1/2565 จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งรายวิชาดังกล่าวจัดการเรียนการสอนตลอดหนึ่งภาคการศึกษา ที่ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและกิจกรรมเชิงปฏิบัติที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยมีการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริงและวัฒนธรรมของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การเลือกนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาพลศึกษาและสุขศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเป็นสาขาวิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ รวมถึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ครอบครัว และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาและแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ประสิทธิภาพเชิงกระบวนการ/ผลลัพธ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน และความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (1) แผนการสอนจำนวน 11 แผน (2) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ และ (3) แบบทดสอบด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ แบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ

ข้อมูลด้านคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 3 ด้าน ทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20 โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป แบบสอบถามความพึงพอใจวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach's Alpha) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) มากกว่า 0.20 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 11 แผนไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยมีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียน และประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาชีวิตและครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายระดับประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้และระดับความพึงพอใจของนักศึกษา การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที่แบบจับคู่ (Paired-Samples t-test) เพื่อพิจารณาความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังเรียน และการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาดำเนินการโดยใช้การทดสอบค่าที่แบบหนึ่งตัวอย่าง (One-Sample t-test) โดยกำหนดค่าอ้างอิงของการทดสอบเท่ากับ 3.50 ซึ่งแทนระดับความพึงพอใจปานกลางถึงมาก เพื่อพิจารณาว่าความพึงพอใจของนักศึกษาหลังการเรียนสูงกว่าระดับที่ยอมรับได้หรือไม่

ผลการวิจัย

การศึกษาผลของการใช้รายวิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการสำหรับนักศึกษาโดยอิงบริบทเชิงวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปรตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ (E1/E2)

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของรายวิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการ พบว่า

ประสิทธิภาพเชิงกระบวนการ (E1) และประสิทธิภาพเชิงผลลัพธ์ (E2) ของแผนการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับสูงและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (80/80) สะท้อนให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและเชื่อมโยงกับบริบทชีวิตและวัฒนธรรมของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเหมาะสมและสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ พบว่าแนวโน้มของค่าประสิทธิภาพในแผนการจัดการเรียนรู้ช่วงกลางและช่วงท้ายของรายวิชาสูงกว่าแผนในช่วงต้น ซึ่งสะท้อนถึงพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และความคุ้นเคยกับรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการมากยิ่งขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้เนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาแนวโน้มของผลการจัดการเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ในช่วงกลางและช่วงท้ายของรายวิชา มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าแผนในช่วงต้น สะท้อนถึงพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และความคุ้นเคยกับรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการมากยิ่งขึ้น

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาภายหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รายวิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการ พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจในทุกด้านที่ประเมิน ได้แก่ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหาและสาระ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมถึงด้านการวัดและการประเมินผล ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

ตารางที่ 1 ผลของประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการสำหรับนักศึกษา โดยอิงบริบทเชิงวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (n=30)

รายการ	ประสิทธิภาพเชิงกระบวนการ (E1) และผลลัพธ์ (E2) จำแนกตามประสิทธิภาพ/ผล จุดประสงค์การเรียนรู้						การแปลผล
	ความรู้		เจตคติ		ทักษะ		
	E1	E2	E1	E2	E1	E2	
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	81.71	82.00	81.75	80.50	84.00	81.00	ผ่านเกณฑ์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	82.50	-	-	-	80.17	-	ผ่านเกณฑ์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	83.00	82.00	82.67	82.50	-	-	ผ่านเกณฑ์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	82.79	82.54	83.01	82.58	-	-	ผ่านเกณฑ์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	83.44	82.25	82.36	82.58	-	-	ผ่านเกณฑ์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	82.79	82.54	83.01	82.58	-	-	ผ่านเกณฑ์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	81.71	82.00	81.75	80.50	84.00	81.00	ผ่านเกณฑ์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	82.79	82.54	83.01	82.58	-	-	ผ่านเกณฑ์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9	81.71	82.00	-	-	-	-	ผ่านเกณฑ์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10	80.17	-	-	-	82.50	-	ผ่านเกณฑ์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11	82.79	82.54	82.58	83.01	-	-	ผ่านเกณฑ์
สรุปโดยภาพรวม	82.60	83.25	82.02	83.07	82.56	83.21	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ (E1/E2) พบว่า ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพโดยรวมของรายวิชาอยู่ในระดับสูงและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีความเหมาะสม และสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ พบว่าแนวโน้มของค่าประสิทธิภาพในแผนการจัดการเรียนรู้ช่วงกลางและช่วงท้ายของรายวิชาสูงกว่าในช่วงต้น ซึ่งสะท้อนถึงพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาในบริบทเชิงวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (n=30)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n)	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	$\bar{d}$	S_d	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	60.53	10.22				
หลังเรียน	30	87.80	9.88	27.28	4.89	35.29	<.001

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 60.53 คะแนน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 87.80 คะแนน วิเคราะห์ความแตกต่างโดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนด้วย Paired Sample t-test ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการสำหรับนักศึกษาโดยอิงบริบทเชิงวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความพึงพอใจของนักศึกษาภายหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รายวิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการสำหรับนักศึกษาโดยอิงบริบทเชิงวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

รายการประเมิน	ผลความพึงพอใจ (n=30)			
	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
1. ด้านจุดประสงค์รายวิชา	4.18	0.32	13.33	<.01
2. ด้านเนื้อหาสาระ	4.40	0.34	16.78	<.01
3. ด้านการจัดการเรียนรู้/กิจกรรมการเรียนการสอน	4.13	0.32	12.58	<.01
4. ด้านสื่อ แหล่งการเรียนรู้	3.98	0.55	5.57	<.01
5. ด้านการวัดและการประเมินผล	4.08	0.47	7.87	<.01
ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	4.16	0.30	17.97	<.01

จากตารางที่ 3 และมีความพึงพอใจในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านจุดประสงค์ ($\bar{X}$ = 4.18 และ S.D. = 0.32) ด้านเนื้อหา สาระ ($\bar{X}$ = 4.40 และ S.D. = 0.34) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.13 และ S.D. = 0.32) ด้านสื่อ แหล่งการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.98 และ S.D. = 0.55) และด้านการวัดและการประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.08 และ S.D. = 0.47) อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้รายวิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการจำนวน 11 แผน มีประสิทธิภาพทั้งเชิงกระบวนการและเชิงผลลัพธ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาอย่างเป็นระบบ มีความกระชับ และ

สัมพันธ์กับประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้เรียน ช่วยลดช่องว่างระหว่างเนื้อหาทางวิชาการกับบริบทการดำรงชีวิต ส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายและสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นรูปธรรม ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญในการเผชิญบริบทสังคมที่มีความซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ การบูรณาการบริบททางวัฒนธรรมของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ยังช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงลึกและการมีส่วนร่วมทางปัญญา โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้กับอัตลักษณ์ ประสบการณ์ และบทบาทของตนเองในสังคมพหุวัฒนธรรม อธิบายได้ว่าการเรียนรู้ที่มีความหมายในลักษณะนี้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามกรอบของทิสนา แคมมณี (2560) ที่มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่อยู่ในระดับสูงทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับบริบทจริง อธิบายได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียงรับรู้เนื้อหาทางวิชาการ แต่ยังสามารถเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์ชีวิตและบทบาทของตนเองในครอบครัว และสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความหมาย ในบริบทการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนมากกว่าการถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสถานการณ์และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเอื้อต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ในหลายมิติ ทั้งด้านสติปัญญา เจตคติ และทักษะการปฏิบัติอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับกรอบจุดมุ่งหมายทางการศึกษาตามแนวคิดของ Bloom (1972) ที่จำแนกการเรียนรู้ออกเป็นมิติด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และได้รับการอธิบายและประยุกต์ใช้ในบริบทการจัดการเรียนรู้ร่วมสมัยโดยชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561) ผลการวิจัยครั้งนี้ช่วยยืนยันเชิงประจักษ์ว่า การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลายมิติของการเรียนรู้เข้าด้วยกัน และเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงในชีวิตของผู้เรียน สามารถตอบโจทย์การพัฒนาผู้เรียนในบริบทการศึกษาในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการส่งเสริมความเข้าใจเชิงลึก การเรียนรู้อย่างมีความหมาย และความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่อยู่ในระดับมากในทุกด้าน สะท้อนถึงความเหมาะสมของการออกแบบรายวิชาในภาพรวม ทั้งด้านเนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล อธิบายได้ว่าการพัฒนารายวิชาที่คำนึงถึงบริบท ความต้องการของผู้เรียน และจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ช่วยเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างมีความหมาย ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของสงัด อุทรานันท์ (2532) ที่เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ในบริบทการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ความพึงพอใจของผู้เรียนสามารถสะท้อนคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะเมื่อกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเชื่อมโยงเนื้อหา กับสถานการณ์จริงในชีวิต ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการออกแบบรายวิชาที่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวไม่เพียงส่งเสริมความพึงพอใจของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเอื้อต่อการสร้างแรงจูงใจภายใน ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในบริบทการศึกษาร่วมสมัย นอกจากนี้ ความพึงพอใจในระดับสูงยังสะท้อนถึงความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของรายวิชา เนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการออกแบบการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องเชิงระบบ (Constructive Alignment) อธิบายได้ว่าผู้เรียนสามารถรับรู้ความเชื่อมโยงขององค์ประกอบการเรียนรู้ทั้งหมดอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดความมั่นใจในการเรียนรู้และเห็นคุณค่าของรายวิชาในฐานะความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตและบริบททางสังคมพหุวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการ ได้แก่ การดำเนินการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กและอยู่ในสถาบันเดียว ซึ่งอาจจำกัดการขยายผลไปยังบริบทอื่น การไม่มีกลุ่มควบคุม และระยะเวลาการจัดการเรียนรู้ที่ค่อนข้างสั้น

ซึ่งอาจยังไม่สะท้อนผลลัพธ์ในระยะยาวอย่างชัดเจน นอกจากนี้ การประเมินบางด้านอาศัยข้อมูลจากการรายงานตนเองของผู้เรียน ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากการรับรู้หรือความคาดหวังของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนั้น การวิจัยในอนาคตควรขยายกลุ่มตัวอย่าง เพิ่มการออกแบบเชิงเปรียบเทียบ และศึกษาผลในระยะยาวเพื่อยืนยันความคงทนของผลลัพธ์ ในเชิงนัยเชิงปฏิบัติ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการออกแบบรายวิชาที่บูรณาการเนื้อหาทางวิชาการเข้ากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียน สามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม แนวทางดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนารายวิชาอื่นในบริบทวัฒนธรรม รวมถึงใช้เป็นกรอบในการพัฒนาศักยภาพครูและอาจารย์ให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม

สรุปผลการวิจัย

ประสิทธิภาพ/ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาชีวิตและครอบครัวแบบบูรณาการสำหรับนักศึกษาโดยอิงบริบทเชิงวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยภาพรวมประสิทธิภาพเชิงกระบวนการและประสิทธิภาพเชิงผลลัพธ์ (E1/E2) ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 นอกจากนี้ นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้เนื้อหาในบริบทชีวิตจริง อีกทั้งนักศึกษายังมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากในทุกด้าน แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ (E1/E2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเชิงปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตามบริบทชีวิตและวัฒนธรรมของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ทั้งเชิงกระบวนการและผลลัพธ์อยู่ในระดับสูง ควรนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัว และสังคมอย่างเป็นระบบ

1.2 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สะท้อนว่าการเชื่อมโยงเนื้อหา กับสถานการณ์จริงในบริบทของผู้เรียนช่วยเสริมสร้างความเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการวิเคราะห์บทบาทและปัญหาในครอบครัวและสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านเจตคติของผู้เรียน เจตคติของนักศึกษาหลังเรียนอยู่ในระดับดี สะท้อนว่าการจัดการเรียนรู้ที่เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ส่งผลเชิงบวกต่อทัศนคติของผู้เรียน ควรส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นการยอมรับความแตกต่างและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ

1.4 ด้านทักษะชีวิตและการนำไปใช้จริง นักศึกษามีทักษะชีวิตอยู่ในระดับสูง สะท้อนว่ากิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงช่วยพัฒนาทักษะชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพควรเพิ่มกิจกรรมเชิงปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับบริบทครอบครัวและชุมชนอย่างเหมาะสม

1.5 ด้านความพึงพอใจของนักศึกษา นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก สะท้อนถึงความเหมาะสมและประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ ควรใช้ผลการประเมินความพึงพอใจเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนารายวิชาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเผยแพร่ในสถานศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ เพื่อเป็นการเผยแพร่ในการนำผลการวิจัยไปใช้จริงกับผู้เรียนในสถานศึกษา

2.2 ควรมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลวิจัยที่ทันกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนยุทธศาสตร์การศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2565, จาก : http://www.ccs1.go.th/gis/eoffice/10000002tbl_orgdownload/20191111171745un77F6l.pdf.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2565, จาก : https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์.
- Bloom, B.S. (1972). *Taxonomy of Educational Objectives, The Classification of Education Goals, Handbook 1: Cognitive Domain*. New York: David McKay Company Inc.
- ชุติมา ทศโร, ปริญญา ทองสอน, และสฎายุ ชีระวนิชตระกูล. (2563, พฤษภาคม-สิงหาคม). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามัคคีในสังคมพหุวัฒนธรรมในรายวิชาความเป็นครูวิชาชีพสำหรับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยหาดใหญ่. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 15(2), 141-142.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2561). *หลักการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรยุทธ สัจจะบุตร. (2568). *การวิจัยและพัฒนาแนวทางสำหรับหลักสูตรครุศาสตร์เพื่อส่งเสริมสมรรถนะพหุวัฒนธรรมโดยใช้การวิเคราะห์วาทกรรมพหุวัฒนธรรม* [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- รุจา ภูไพบูลย์. (2542). ครอบครัว. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 22(6).
- สงัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: เซนต์อร์ปัลบลิคเคชั่น.
- สิทธิชัย ทองมาก, วุฒิชัย เนียมเทศ, เรชา ชูสุวรรณ, ฤทัยชนนี สิทธิชัย, (2561). *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 5* (ฉบับพิเศษ) สิงหาคม 2561.
- Bloom, B. S. (1972). *Taxonomy of educational objectives, the classification of education goals, handbook 1: Cognitive domain*. David McKay Company.